

א. בראשית פרק מט

(יג) זבולן לחוף ימים ישפך (הוא לחוף אגניות ונרְכָתו על צידו: ס

ב. זברים פרק לג

(יח) ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהלך:

(יט) עמים הר יקראו שם ונצחו זבחי צדק כי שפע ימים ינקו וישפוני טמוני חול: ס

ג. ילקוט שמעוני תורה פרשת ויחי [רמז קנד]

[רמז קסא] זבולן לחוף ימים בסחורתו ויששכר בתורתו וזה עם זה שותפות בעולם הזה ובעולם הבא, מה ראה יעקב אבינו שברך זבולון אחר יהודה והלא יששכר גדול ממנו, אלא צפה אבינו יעקב וראה שעתידה ירושלים ליחרב ועתידה סנהדרין שתעקר ממקומה משבטו של יהודה ולקבוע בחלקו של זבולון לפי שבתחלה גלתה סנהדרין וישבה לה ביבנה ומיבנה לאושא ומאושא לשפרעם ומשפרעם לבית שערים ומבית שערים לצפורי וצפורי היא חלקו של זבולון ואח"כ גלתה מצפורי לטבריא

ד. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו עמוד א

וזבולון מתרעם על מדותיו הוה, שנאמר +שופטים ה'+ זבולון עם חרף נפשו למות, מה טעם - משום דנפתלי על מרומי שדה. אמר זבולון לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות, לאחיי נתת להם ארצות - ולי נתת ימים ונהרות. אמר לו: כולן צריכין לך על ידי חלזון, שנאמר +דברים ל"ג+ [עמים הר יקראו]... ושפני טמוני חול. תני רב יוסף: שפני - זה חלזון, טמוני - זו טרית, חול - זו זכוכית לבנה. אמר לפניו: רבונו של עולם מי מודיעני? אמר לו: +דברים ל"ג+ שם יזבחו זבחי צדק, סימן זה יהא לך: כל הנוטל ממך בלא דמים - אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום.

ה. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ד עמוד א

ההוא דהוה קא אזיל ואמר; אכיף ימא אסיסי ביראתא, בדקו ואשכחוהו דמזבולן קאתי, דכתיב +בראשית מט+ זבולן לחוף ימים ישכן.

ו. רש"י מסכת פסחים דף ד עמוד א

אכיף ימא אסיסי ביראתא - אתקן בירונוות, אם היו לי פלטיין לבנות - לא הייתי קובעם אלא על שפת הים, ותמיד היה משתבח בשפת הים, ובתשובות הגאונים מצאתי: אכיף ימא אסנא בראתא, ופירוש: כך היה משתבח בשפת הים ואומר תמיד: סנאים שעל שפת הים - ברושים הם במקומות אחרים, ולשון זה הגון, סנה בלשון ארמי אסנה, ברוש - ברותא.

ז. תהלים פרק כד

(א) לְדוֹד מִזְמוֹר לִיקְנֹק הָאֲרֶץ וּמִלֹּאֲהָ תִּבֵּל וַיִּשְׁבֵּי בָּהּ:

(ב) כִּי הוּא עַל יַמִּים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יִכְוֶנֶנָּה:

(ג) מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְקִיָּן וּמִי יִקּוֹם בְּמִקְוֵם קִדְשׁוֹ:

ח. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף עג עמוד א

ורמי לה גלא קלא לחברתה: חברתי, שבקת מידי בעלמא דלא שטפתי, דניתי אנא ונאבדיה? א"ל: פוק חזי גבורתא דמריך, מלא חוטא חלא ולא עברי, שנאמר: +ירמיהו ה'+ האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו

ט. תלמוד ירושלמי מסכת שביעית פרק ד דף לה טור ג /ה"ו

רבי יוסי בן חנינה מנשק לכיפתא דעכו ואמר עד כה היא ארעא דישראל רבי זעירא עבר יורדני במנוי רבי חייה בר בא מתעגל בהדא אליסיס דטיבריא רבי חייה רבה מתקל כיפי רבי חנניה מתקל גושייא לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו

י. במדבר רבה (וילנא) פרשה יג

למה זכה זבולון להקריב שלישי לפי שחיבב את התורה והרחיב ידיו לפזר ממנו ליששכר כדי שלא יצטרך שבט יששכר לפרנסה ולא יתבטל מלעסוק בתורה לפיכך זכה זבולון להיות שותף לתורה והיה חבירו של יששכר ולכך הקריב אחריו ואחר יהודה לקיים מה שנאמר (משלי יח) מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו, קרבנו קערת כסף אחת בא נשיא זבולון והקריב קרבנו על השותפות שהיה לו עם יששכר אחיו, לפי שהיו זבולון ויששכר שותפים יששכר היה עוסק בתורה וזבולון היה עוסק בפרקמטיא והיה טורח זבולון ונותן לתוך פיו של יששכר ועל זה היה קרבנו קערת כסף כנגד הים שהוא עשוי כקערה שהיה חלק זבולון שנאמר (בראשית מט) זבולון לחוף ימים ישכון, מזרק אחד כסף כנגד הארץ שהיא עשויה ככדור שהיתה חלק יששכר שנאמר (שם /בראשית מ"ט) וירא מנוחה כי טוב וגוי

יא. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מג עמוד ב

תניא, היה ר' מאיר אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד, שנאמר: +שמות כ"ד+ ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר, וכתיב: +יחזקאל א'+ כמראה אבן ספיר דמות כסא.

יב. רמב"ן במדבר פרק טו פסוק לט

אבל הזכרון הוא בחוט התכלת, שרומז למדה הכוללת הכל שהיא בכל והיא תכלית הכל, ולכן אמר וזכרתם את כל - שהיא מצות השם. וזהו שאמרו (שם מג ב) מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד וכו', והדמיון בשם גם הגוון תכלית המראות, כי ברחוקם יראו כולם כגוון ההוא, ולפיכך נקרא תכלת:

ויש לך להשכיל כי זבולן ירמוז לקו האמצעי המחבר מעלה ומטה וזהו לחוף ימים כלשון (בראשית א) ולמקוה המים קרא ימים

י. שמות רבה (וילנא) פרשה א

זבולן, עייש שהשכין הקב"ה שכינתו בקרבם, שנאמר (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ואין זבולן אלא בית המקדש שנאי (מלכים א ח) בנה ביתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים

טו. רש"י דברים פרק לג פסוק יט

דבר אחר עמים הר יקראו על ידי פרקמטיא של זבולן, תגרי אומות העולם באים אל ארצו, והוא עומד על הספר והם אומרים הואיל ונצטערנו עד כאן נלך עד ירושלים ונראה מה יראתה של אומה זו ומה מעשיה, והם רואים כל ישראל עובדים לאלוה אחד ואוכלים מאכל אחד לפי שהגוים אלוהו של זה לא כאלוהו של זה, ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה, והם אומרים אין אומה כשרה כזו ומתגיידין שם, שנאמר שם יזבחו זבחי צדק:

אמר - הר"י (א"י) - הר"י (א"י) - הר"י (א"י)

א. בטעם קריאת שם, "זבולון" נאמרי ותאמר לאה גוי הפעם יובלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבולון, ופרש"י, "לשון בית זבול" . . . בית מדור, מעתה לא תהא עיקר דירתו אלא עמי שיש לי בנים כנגד כל נשוי.

והנה אף ששם, "זבולון" (לשון בית זבול) בפשטות מורה על ענין הנפעל בלאה, "יובלני אישי" - מ"מ, ע"פ הידוע שהשם שנקרא בו אדם שייך לנפשו ומתו

[כמבואר בספרימי ששמות בני אדם אינם דרך מקרה או רצון האב ואם לקרותו כך, אלא, הקב"ה הוא הנותן שכל חכמה ודעת בלב אביו ואמו ל- קרותו בשם שהוא משורש נשמתו של הכ"י; ועאכריכ השמות שניתנו על ידי האמהות שנביאות היו, שודאי הכירו (כנבואתן) ורוח קדשן) מהות נשמות בניהן ובהתאם לזה קראו להם שמות.]

גל שהתוכן דשם, "זבולון" שייך ל- מהותו של זבולון עצמו, שהרי הוא ה- נקרא בשם זה. ואין זה סתירה למשינ- הפעם יובלני אישי (דקאי על לאה) - כי יל דהא בהא תליאי: זה גופא שכ-

לידת זבולון צ"ל, עיקר דירתו של יעקב באהל לאה, אינו רק מפני שבו נשלם חספו, ששה בנים, אלא זה שייך גם לענינו ומעלתו של זבולון (שנחוסף אז ב,אהל לאה).

ולפי זה מקום לתמוה: ענינו של יעקב הוא - לימוד התורה, כמשינ- ר- יעקב איש חם יושב אהלים, אהלו של שם ואהלו של עבר"י, ואילו ענינו של זבולון הוא (כברכת יעקב לזבולון) זבולון לחוף ימים ישכון גוי", שהי זבולון עוסק בפרקמטיא"י - וא"כ, כיצד אפשר לומר, שדוקא ענינו של זבולון הוא הקובע, עיקר דירתו של יעקב?

ד. ויש לומר נקודת הכיאר בזה:

אמרו חז"לי, "צדיקים . . . דומין ל- בוראן, דמזה מובן, שהסכרת ענין, ע"י קר דירתו של יעקב היא בהתאם ל- המבואר בענין, "דירתו של הקב"ה.

והנה ידוע מה שאמרו חז"לי, נתארה

הקביה להיות לו דירה בתחתונים, כלו- מר, "דירתו של הקביה אינה בעולמות עליונים, שהם עולמות רוחניים, אלא דוקא בעולם הזה הגשמי התחתון, ועל, כמ"ש רבינו הזקני, ש,הוא התחתון ב- מדריגה שאין תחתון למטה ממנו.

וזהו הכוונה והמטרה של עבודת בני ככלל, ובפרט בכל משך זמן ה- גלות, שע"י עבודתם בכירור וזיכוך ה- עולם (בעשיית מצוות בדברים גשמיים, וכן עשיית, כל מעשיך לשם שמים" - שע"י מקדשים דברים הגשמיים שבהם עובדים את השם) נעשה העולם כלי הראוי לקדושה העליונה, ובגמר עבודה זו (כביאת המשיח) יהי כל העולם כולו "דירה" להקב"ה.

וכזה מובן הקשר בין שני הענינים שכ, "זבולון" - (א) השם זבולון, מלשון "בית זבול", דירת קבע, (ב) ענינו של זבולון: בעל עסק (ולא יושב אהל) - כי המשכת הקדושה בגשמיות העולם היא בעיקר ע"י עבודתם של בעלי עסקים, שע"י עוסקים בענינים גשמיים של העולם לשי"ש ומקיימים בהם מצות כ"י, עושים את העולם הזה הגשמי, "דירה" להקב"ה: בעבודת זבולון נעשה ה"בית זבול" - דירה לו ית'.

וזהו הטעם של הקדמת זבולון (בעלי עסק) לישישכר (יושבי אהל) - שמח זבולון כצאתך (ואח"כ) וישישכר באהלך" (כניל ס"ב) - לפי שבנין עשיית דירה להקב"ה, שורה, "בתחתונים" דוקא, בגש- מיות העולם, שאין תחתון למטה ממנו" - יש יתרון בעבודת זבולון על עבודת ישישכר, כניל.

א"י

"דירה" באופן של קבע ונצחיות אמנם לא יתכן אלא בדבר שהוא נצחי, כ"י ישראלי" ותורה, שלהיותם דבוקים בהי הם נצחיים: ומה שה"דירה" נעשית דוקא על ידי עבודת זבולון, הוא (לא מצד עצם פעולת הזיכוך וכירור של ה- עולם, שזהו רק ענין עראי, כניל, אלא) מפני שעל ידי עבודה זו בא לידי גילוי התוקף והנצחיות שבישראל ותורה.

ובהקדם תוכן הכתוב"י, מנסה היא אתכם לדעת הישכם אוהבים את היא גוי", שע"י נסיונות בא לידי גילוי - תוקף האהבה לה.

וכן בעניננו: כל זמן שאין לבני מ"מ בעניני העולם לבררם ולזככם, אף ש- עוסקים בתורה ועבודת ה' - בכ"י הרי התוקף והנצחיות שנשמתם לא בא ע"י דיין לידי גילוי ועאכריכ לא לידי פועל בעבודתם, ולכן אין זו עבודה שתעשה בפועל דירה להקב"ה.

דוקא בעבודת זבולון, שעוסק ב"תחת- תונים" - שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית"י - ומ"מ עוסקים ב" תורה ומקיימים מצוות וכו', היו מגלה וכו' את התוקף, להיותם דבוקים בתכלית עם השם. ובוזה נעשים, "דירה" לשכינה באופן קבוע ונצחי.

ז. מענין האמור - שהעילוי הנפעל על ידי עבודת, "זבולון" בכירור וזיכוך העולם יבא לידי גילוי בלימוד התורה של ימות המשיח - יש גם נפק"מ ב" מעשה בפועל בעבודתנו עתה:

אף שבכמות רוב זמנו של "זבולון" הוא בהתעסקות בעניני העולם (לשם שמים כ"י) - מ"מ, הוא מחוייב לקבוע עתים לתורה, וכן לעסוק בעבודת התפלה.

וע"פ המבואר לעיל מובן, שאין ה" פירוש בזה שגם בעלי עסק מחוייבים בלימוד התורה ועבודת התפלה, אלא - שלימות העילוי שבזבולון לגבי יששכר (זה שעל ידי עבודתם עושים דירה ל- הקב"ה, דירת קבע ונצחית) מחגלה בהם בעבודתם בתורה ותפלה. וי"ל הדבחי- גה שבהיותו עוסק בעובדין דחול - עבד עבודתו כדבעי ועשה ה"דירה, וכ"י מאיר באופן קבוע, היא כאשר לימוד ועבודתו ביום השבת (שאו פנוי מספק- מטיא) היא באופן נעלה ביותר, גם מ- עבודת יושבי אהל.

וזהו ההוראה במעשה בפועל לרובם של בני - שאופן עבודתם הוא ע"י העבודה דבעלי עסקים (וגם עוסקים ב" צרכי ציבור הם בכלל זה): לכל לראש צריכים להוסיף בקביעות עתים לתורה, והקביעות צריכה להיות באופן דקביעות בנפש, וביום השבת צריכים גם לעסוק בעבודת התפלה באריכות,

ואין זה דבר נוסף על שליחותם ה- עיקרית לעשות את העולם, "בית זבול" לו ית, אלא קשורים זבי"י: העילוי של "בית זבול", הנעשה על ידי עבודתם בא לידי גילוי אצלם בלימוד תורתם ובי- עבודתם בתפלה ובפרט בהאריכות ביום השבת.